
Rauman Petäjäksen pystykiurunkannus- ja pikkuapollonselvitys 2017

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	3
Raportista	3
Selvitysalueen yleiskuvaus	4
Työstä vastaavat henkilöt	4
Pystykiurunkannusselvitys	4
Tutkimusmenetelmät	4
Epävarmuustekijät	4
Tulokset ja päätelmät	4
Pikkuapolloselvitys	6
Tutkimusmenetelmät	6
Epävarmuustekijät	7
Tulokset ja päätelmät	7
Kirjallisuus	8

Tähän raporttiin suositetaan viittaamaan seuraavasti:

*Ahlman, S. 2017: Rauman Petäjäksen pystykiurunkannus- ja pikkuapolloselvitys 2017.
Ahlman Group Oy.*

JOHDANTO

Tämä raportti esittelee Rauman kaupungin tilaaman Petäjäksi (kuva 1) pystykiurunkannus- ja pikkuapollonselvityksen tulokset, joiden perusteella voidaan laatia asemakaavaa.

Alueelta on laadittu perusluontonselvitys vuonna 2012 (Ahlman 2012), mutta tämän selvityksen tavoitteena oli tutkia pystykiurunkannuksen ja pikkuapollon mahdollinen esiintyminen alueella, sillä alue on potentiaalista elinpiiriä pikkuapollolle.

RAPORTISTA

Tässä raportissa esitetään toukokuun alkupuolen ja kesäkuun puolivälin välisenä aikana 2017 toteutetun pystykiurunkannus- ja pikkuapollonselvityksen tulokset. Raportti käsittää yleis- ja pohjatietojen lisäksi kuvaukset tutkimusmenetelmistä sekä inventointien tulokset ja mahdolliset maankäyttösuositukset.

Kuva 1. Petäjäksi luontonselvitysalueen rajausta (punainen viiva).

SELVITYSALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue (kuva 1) on noin 60 hehtaarin laajuinen kokonaisuus, joka kattaa eniten erilaisia kangasmetsätyyppejä, lehtoja ja lukuisia pihapiirejä. Rajauksella on myös uimaranta, kallio- muodostumia ja soistumia. Kokonaisuutena Petäjäs on erittäin monimuotoinen alue, jossa on paikoin kulttuurivaikutusta.

TYÖSTÄ VASTAAVAT HENKILÖT

Rauman Petäjäksen pystykiurunkannusselvityksestä vastasi biologi ja luontokartoittaja Hanna Tuominen. Pikkuapollonselvityksen toteutti luontokartoittaja Santtu Ahlman, joka laati myös raportin.

PYSTYKIURUNKANNUSSELVITYS

TUTKIMUSMENETELMÄT

Pystykiurunkannus (*Corydalis solida*) on varhainen kevätkukkija, jonka kukinta ajoittuu tyypillisesti toukokuulle. Kukkimisen jälkeen erityisesti pienet kasvustot on haastavaa löytää pelkkien lehtien avulla. Laji esiintyy Rauman ja Eurajoen seudulla levinneisyytensä pohjoisrajalla. Pystykiurunkannukset kartoitettiin kaikilta tutkimusalueen sovelialta paikoilta, joita ovat erityisesti teiden laiteet, lehdot ja niiden reunamat.

Kartoitukset tehtiin 10.5., jolloin pystykiurunkannukset olivat parhaimmillaan kukkimassa. Kaikista löydetyistä kasvustosta merkittiin paikan lisäksi ylös koordinaatit GPS-paikantimella, arvioitiin versojen määrä sekä niiden kattama pinta-ala ja kirjattiin mahdolliset lisätiedot. Hieman samantyyppisesti on inventoitu muun muassa Rekijokilaakson Natura-alueen pystykiurunkannuskasvustoja (Kumpulainen & Sihvonen 2013).

EPÄVARMUUTEKIJÄT

Pystykiurunkannus on hyvin yleinen laji Raumalla, minkä vuoksi pieniä kasvustoja saattaa olla käytännössä lähes missä tahansa. Tämän vuoksi yksittäisiä kasvustoja on saattanut jäädä löytymättä, mutta se on silti varsin epätodennäköistä, sillä alue saatiin inventoitua erittäin hyvin.

TULOKSET JA PÄÄTELMÄT

Petäjäksen alueelta löydettiin kolme pystykiurunkannuskasvustoa, joissa oli yhteensä noin 200 versoa (kuva 2 ja taulukko 1). Kasvustoista kaksi sijaitsi Kompissa ja yksi Pidesluodossa.

Kokonaisuutena tutkimusalueen pystykiurunkannuskasvustot saatiin kartoitettua tehokkaasti. Karttarajausten perusteella niiden tilaa voidaan seurata tarvittaessa jatkossa varsin pienellä työpanoksella.

Kuva 2. Löydetyt pystykiurunkannuskasvustot (numeroidut pallot ja punaiset rajaukset).

Taulukko 1. Pystykiurunkannuskasvustojen tarkat tiedot. Kasvuston pinta-ala = m², koordinaatit ovat ETRS-TM35FIN -tasokoordinaatteja.

Nro	Versoja	m ²	Paikka	PVM	N / lat	E / lon	N / E	Inventoija
1	700	1 600	Komppi	10.5.2017	6113308	214585	6 113 308 214 585	Hanna Tuominen
2	130	300	Komppi	10.5.2017	6113252	214611	6 113 252 214 611	Hanna Tuominen
3	1 300	1 300	Pidesluoto	10.5.2017	6131401	214663	6 131 401 214 663	Hanna Tuominen

PIKKUAPOLLOSELVITYS

Pikkuapollo (*Parnassius mnemosyne*) on lounainen laji, joka esiintyy lähinnä Ahvenanmaalla ja Lounais-Suomen saaristovyöhykkeellä. Se on valtakunnallisessa uhanalaisuusluokituksessa vaarantunut (VU) (Rassi ym. 2010). Pikkuapollo kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) mukaisiin lajeihin, joihin kuuluvien yksilöiden luonnossa selvästi havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on uuden luonnonsuojelulain (49 §) mukaisesti kielletty. IV(a)-liitteen lajit ja niiden elinympäristöt ovat tiukasti suojeltuja.

TUTKIMUSMENETELMÄT

Pikkuapollon toukat käyttävät ravinnokseen yksinomaan pystykiurunkannusta, minkä vuoksi ensin inventoitiin tutkimusalueen kiurunkannuskasvustot. Aikuiset yksilöt käyttävät ravinnokseen erilaisia mesikasveja, kuten esimerkiksi metsäkurjenpolvea. Laji voidaan löytää keväällä toukkien perusteella, mutta tuhansien versojen joukosta se on erittäin työlästä. Parempi inventointimenetelmä on aikuisten yksilöiden lentojen seuraaminen kesäkuussa pystykiurunkannuskasvustojen luota. Menetelmä on yleisesti käytössä (mm. Välimäki & Itämies 1999, Välimäki 2001, Itämies 2013).

Kaikki kiurunkannuskasvustot ja muut kukkivat kasvit tarkastettiin vähintään neljästi siten, että ensimmäinen inventointi tehtiin oletetun lentokauden alettua 6.6. Pikkuapollon lentokausi alkoi varmuudella Eurajoella viimeistään 7.6. (Juhani Itämies, suullinen tiedonanto), jolloin tehtiin toinen inventointikierrros. Kolmas, neljäs ja viides kierros tehtiin 9.6., 14.6. ja 15.6. Tavoitteena oli kiertää kasvustot rauhalliseen tahtiin niin, että mahdollisia lentäviä yksilöitä havainnoitiin myös kiikareiden avulla. Laji suosii puoliavoimia tai avoimia niittymäisiä paikkoja (Itämies 2013), mutta siitä huolimatta kaikki toukokuussa löydetyt kiurunkannuskasvustot tarkastettiin, vaikka osa oli ns. metsäisiä. Parhaimmillaan eri kasvustot tarkastettiin peräti kahdeksan kertaa, sillä edestakaisten siirtymien aikana havainnoitiin jatkuvasti. Maastotyöt ajoitettiin hyvälle sääolosuhteille, eli riittävän tyynille ja aurinkoisille päiville noin kello 10.00–17.00 väliselle ajalle. Yksi inventointikerta kesti kahdesta kuuteen tuntia.

EPÄVARMUUTEKIJÄT

Pikkuapollo on varsin helppo määrittää ulkoisten tuntomerkkien vuoksi, ja se on myös verrattain helppo havaita eri esiintymispaikoilla. Siitä huolimatta usean tarkastuskäynnin aikana jokin yksilö on saattanut jäädä havaitsemassa muun muassa sattuman vuoksi, mutta se on kuitenkin erittäin epätodennäköistä.

TULOKSET JA PÄÄTELMÄT

Petäjäksen alueella ei havaittu lainkaan pikkuapolloja vuoden 2017 maastoinventointien aikana. Raumalta tunnetaan vanhoja pikkuapollonhavaintoja (Välimäki & Itämies 1999), mutta tuoreiden kartoitusten (Itämies 2013) aikana havaintoja ei ole tehty, tosin Petäjäs ei lukeutunut kartoitusalueeseen. Tämän tutkimuksen perusteella laji ei näytä esiintyvän Petäjäksen alueella, joten maankäytölle ei ole erityistä estettä, sillä pystykiurunkannus ei ole uhanalainen laji. Pikkuapollon mahdollista asettautumista alueelle suositetaan kuitenkin seurattavan esimerkiksi muutaman vuoden välein.

KIRJALLISUUS

Ahlman, S. 2012:

Rauman Petäjäksi luontoselvitys 2012. Ahlman Konsultointi & suunnittelu.

Itämies, J. 2013:

Raportti kiurunkannuksen (*Corydalis solida*) ja pikkuapollon (*Parnassius mnemosyne*) kartoituksista Rauman ja Eurajoen alueella kesällä 2013. Tutkimusraportti. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Jakobsson, N. (toim.) 2008:

Ympäristön- ja luonnonsuojelu 2008. Lakikokoelmat. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Kumpulainen, J. & Sihvonen, M. 2013:

Rekijokilaakson Natura 2000 -alueen kiurunkannusselvitys 2012–2013. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Marttila, O. 2005:

Suomen päiväperhoset elinympäristössään. Käsikirja. Auris. Joutseno.

Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005:

Suuri Pohjolan Kasvio. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010:

Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004:

Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen Ympäristö 742. Ympäristöministeriö.

Sihvonen, K., Top-Jensen, M. & Fibiger, M. 2014:

Suomen päivä- ja yöperhoset – maastokäsikirja (A field guide to the butterflies and moths of Finland). Oestermarie.

Söderman, T. 2003:

Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

Välimäki, P. & Itämies, J. 1999:

Pikkuapollon (*Lepidoptera, Papilionidae, Parnassius Mnemosyne* (L.) esiintyminen Rauman ympäristössä vuonna 1999. Oulun yliopisto, eläinmuseo.

Välimäki, P. 2001:

Uhanalaisen pikkuapollon (*Parnassius Mnemosyne*, (L. 1758))(Lepidoptera: Papilionidae) esiintyminen Satakunnassa ja migraatio pirstoutuneessa ympäristössä. Pro Gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.

Santtu Ahlman
Toimitusjohtaja
Ahlman Group Oy